

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

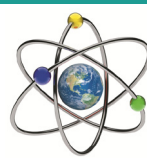
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 582 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhamedova Muhlisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norqobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
<i>Toshmatova Yulduz Olloqulovna</i>	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
<i>Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich</i>	

Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish.....	209
Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
Avazova Ozoda Ashurali qizi	
Integrativ yondashuv asosida talabalarining kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
Abdusabirova Laylo Azizjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarning dars samaradorligidagi ahamiyati.....	229
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
Dildora Kdirbayeva	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmi.....	246
Ergasheva Ma'mura Suyunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari.....	250
Ergasheva Umrinisso Komilovna	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education.....	258
Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	268
Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
Shuhrat Dilmuradov	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников.....	277
Ергашева Эльвира Владимировна	
Теория, метод и профессиональное действие: пути модернизации дисциплины "Методика преподавания родного языка" в педагогическом вузе.....	281
Шоира Баймурадовна Бабаева	
Yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan kognitiv-grafomotor mashqlar tizimi	285
Rashidova Saida Ravshonbek qizi	
4-sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	289
To'xtaxo'jayeva Shaxnoza Muhammadumar qizi	

Ingliz tilini o'qitishda formativ baholash tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari	294
<i>Allayarova Muhabbat Xudayarovna</i>	
Pedagogical Conditions for Establishing an Integrative Approach to Developing Students' Didactic Competence	300
<i>Orazova F. O.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida empatik liderlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	306
<i>Umarova Moxinur Shukuroxunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining pedagogik faoliyatini metodik loyihalashning zamonaviy holati va mavjud muammolari.....	312
<i>Temirova Shahloxon Xoshimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv-lingvodidaktik asoslari	317
<i>Abdullayeva Dilovar Bahrullayevna</i>	
"Avesto" ta'limotida ma'naviy-axloqiy qarashlarning pedagogik xususiyatlari	321
<i>Aliyev Islambek Tursinbayevich, Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi</i>	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy – pedagogik asoslari	326
<i>Begmatova Nasiba Safarbayevna</i>	
Fizikadan nostandart va olimpiada masalalarini yechish orqali o'quvchilarning muhandislik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	330
<i>Jo'rayev Farxod Isroilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda divergent-kasbiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda kreativ yondashuvning didaktik imkoniyatlari.....	338
<i>Xolbo'tayeva Dilfuza Usmon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqtni boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining pedagogik imkoniyatlari.....	346
<i>Norova Nargiza Xalmamat qizi</i>	
Katta yoshdagi ayollarda metabolik salomatlikni yaxshilashga yo'naltirilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashg'ulotlar metodikasi	350
<i>Ruziyeva Raxima Bobojonovna</i>	
Technology-Integrated English Writing Instruction: a Tpack-Based Approach to Competence Development.....	357
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Disleksiyali o'quvchilar bilan individual ishlashning psixologik-pedagogik asoslari	362
<i>Toshpo'latova Go'zal Fayzullo qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini jismoniy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'lkashunoslik-turistik faoliyatning integrativ pedagogik modeli (Qashqadaryo viloyati misolida).....	366
<i>Yodgorov Mansurjon Abduraximovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ingliz tili ta'limida foydalanishning ahamiyati	372
<i>Buriyeva Zarnigor Tolibjonovna</i>	
Ko'p qirrali figuralarni o'rgatishda raqamli platformalardan yoki dasturlardan o'rganish metodikasi	376
<i>Uraimova Durdona Baxodirjon qizi</i>	
O'zbekiston va Amerika Qo'shma Shtatlari ta'lim tizimida maktab boshqaruvining innovatsion mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilish	381
<i>Jamolov Fazliddin Nuriddin o'g'li</i>	
Sun'iy intellektli o'quv vositalarini yaratuvchi ta'lim muhitlarining qiyosiy tahlili.....	387
<i>Sadikova Dilshoda Aminjon qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida mediatarbiya orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi...	392
<i>Umirzoqova Malika Mamadi qizi</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini raqamli kollaborativ faoliyatda rivojlantirish bo'yicha xorijiy yondashuvlar.....	397
<i>Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna</i>	

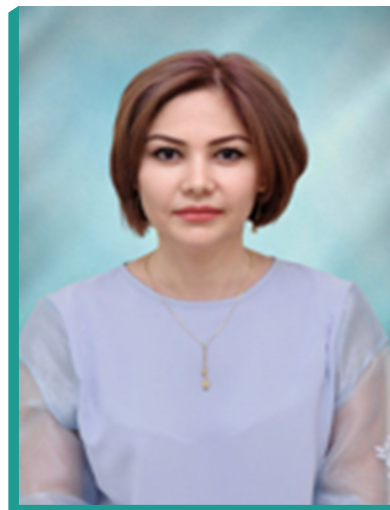
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli ijodkorlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	403
<i>Sotbarova Dilfuza Ilhom qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida produktiv muloqot ko'nikmalarini akmeologik yondashuv va storytelling texnologiyasi asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	409
<i>Turdiyeva Feruza Sobirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida individual yondashuvning yetishmasligi va ta'lim sifatiga ta'siri.....	417
<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna, Mannopova Nilufar Ziyovuddin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	422
<i>Зайнутдинова Дилобар Нуритдиновна</i>	
Geometriya o'qitish metodikasini takomillashtirishda turk geometriyasi masalalarini yechish usullaridan foydalanishning ahamiyati.....	429
<i>Imomnazarova Nurjaxon Toktaboyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	436
<i>Otahanova Manzura G'ofurovna</i>	
Predikativlik - umumlingvistik qonuniyat (ingliz, fransuz va o'zbek tillari misolida).....	441
<i>Kurbanova Raxima Abdullayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning ahamiyati	450
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Badiiy matnlar asosida talabalarining lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	455
<i>Ochilxonov Abduljalolxon Davron o'g'li</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida oilaviy omilning ijtimoiy-psixologik ahamiyati.....	461
<i>Turdimatova Elnaza Erkinjon qizi</i>	
Pedagogik amaliyot pedagogik otm talabasi uchun ijtimoiy, kasbiy moslashuv maktabi sifatida	465
<i>Choriyeva Mehribonu Baxtiyor qizi</i>	
Implementing Competency-Based Education (CBE) in English Language Teaching: Principles, Frameworks, and Performance-Based Assessment.....	470
<i>Erkinova Lutfiya Qudratovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy-pedagogik madaniyatni rivojlantirish texnologiyasi	474
<i>Giyasova Mushtariy Abdiganiyevna</i>	
Ta'lim samaradorligini ta'minlashda axborot ta'lim resurslari imkoniyatlari.....	477
<i>Qurbonova Nafisa Ilxom qizi, Meyliyeva Shahodat Ulug'bek qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	481
<i>Umarova Marg'uba Ulug'bek qizi</i>	
Alaliyali bolalarda nutqkompetensiyasini rivojlantirishning neyrokognitiv multimodal texnologiyalari	484
<i>Usarova Madina Odil qizi</i>	
Raqamli avlodda "4K" kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik-didaktik imkoniyatlari	489
<i>Haqnazarova Sarvina Kuvat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida qat'iyatlilik, mas'uliyat, sabr-toqat, mustaqillik va maqsadga intiluvchanlikni tarbiyalash	492
<i>Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi</i>	
Talabalarda sog'lom turmush tarzi va hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishning didaktik jihatlarini	497
<i>Otanazarova Anora Og'aboy qizi</i>	
Talabalar jismoniy faolligini oshirishda sog'lom turmush tarzi, motivatsiya va kompetensiyaviy yondashuvning integratsiyasi.....	502
<i>Sirojov Otajon Orifjonovich</i>	
Maktabda sport tadbirlarini tashkil qilish va o'tkazish texnologiyasi	507
<i>Urinova Firuza Azimovna</i>	
Katta yoshdagi ingliz tili o'rganuvchilarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan individual ta'lim trayektoriyalarini loyihalashning nazariy-metodik asoslari	512
<i>Yoqubjanova Diyora Dilshodbek qizi</i>	

Ta'lim platformalaridan foydalanish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish imkoniyatlari.....	518
Oynabekova Sojida Akbar qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish tizimida pedagogik monitoringning tarkibiy tuzilmasi va mazmunini takomillashtirish.....	524
Choriyeva Z. T., Tog'ayeva Shahrizoda	
Maxsus pedagogika fanlarida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash usullari hamda texnologiyalari...	529
Maqsudova Nodira Alijonovna	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning bog'langan nutqini rivojlantirishda kreativ storytelling texnologiyasidan foydalanish.....	534
Keldiyarova Vazira Botirovna	
Ta'lim tizimida iqtisodiy savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-tarixiy evolyutsiyasi va metodologik asoslari.....	540
Sharipova Go'zal Jumanazar qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish samaradorligi	544
Soliyeva Shoir Abdurashitovna	
Talabalarning psixoemotsional barqarorligini ta'minlovchi hissiyotlarni boshqarish mexanizmlari	552
Musinova Nozira Mirzadjanovna	
Ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining o'rni va ahamiyati	557
Rajabova Nargiza Ahmadovna	
Alfa avlodida qadriyatlar rivojlanishida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari	563
Jo'rayeva Difuza Abdug'aniyevna	
Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirishning innovatsion pedagogik texnologiyalari	569
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tarkibida azot, oltingugurt va fosfor saqlagan ligandlarda silikagel matritsasiga nokovalent immobillangan 3d-metallar kompleks birikmalari sintezi	575
Xudoyorova Nilufar Qaxramon qizi	

TA'LIM TIZIMINI BOSHQARISHDA BOSHQARUV TAMOYILLARINING O'RNI VA AHAMIYATI

Rajabova Nargiza Ahmadovna
Renessans universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining mohiyati, ularning vazifalari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy sharoitda ta'lim muassasalari rahbarlari uchun demokratiklik, ilmiylik, izchillik, ochiqlik va hamkorlik tamoyillariga tayanishning samaradorlikka ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, boshqaruv tamoyillari, ta'lim sifati, demokratlashtirish, ochiqlik, samaradorlik, rahbar.

Abstract: This thesis examines the essence of management principles in the administration of the education system, as well as their functions and practical significance. It analyzes the impact of adhering to the principles of democracy, scientific validity, consistency, transparency, and cooperation on the effectiveness of educational institution management in the context of modern educational development. Particular attention is paid to the importance of these principles in improving the quality of education and enhancing the managerial competence of educational institution leaders.

Key words: educational management, management principles, quality of education, democratization, transparency, efficiency, leader.

Аннотация: В тезисе рассматриваются сущность принципов управления системой образования, их функции и практическое значение. Анализируется влияние опоры на принципы демократичности, научности, последовательности, открытости и сотрудничества на эффективность управления образовательными учреждениями в современных условиях. Особое внимание уделяется значению данных принципов в повышении качества образования и совершенствовании управленческой компетентности руководителей образовательных учреждений.

Ключевые слова: менеджмент образования, принципы управления, качество образования, демократизация, открытость, эффективность, руководитель.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi, ta'lim xizmatlari sifatiga qo'yilayotgan talablarning ortishi hamda ta'lim oluvchilarning ehtiyojlari va manfaatlarining xilma-xillashuvi ta'lim muassasalarini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etmoqda. Zamonaviy ta'lim muassasasi nafaqat bilim beruvchi, balki innovatsion, ijtimoiy va madaniy rivojlanishni ta'minlovchi murakkab tizim sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur tizimning samarali faoliyat yuritishi, avvalo, boshqaruv jarayonining ilmiy asoslanganligi va tegishli boshqaruv tamoyillariga tayanishiga bog'liq.

Boshqaruv tamoyillari rahbar faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilab beruvchi, boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida metodologik mezon vazifasini bajaruvchi hamda ta'lim muassasasi faoliyatining izchilligi va barqarorligini ta'minlovchi fundamental qoidalar majmuasidir. Shu nuqtayi nazardan, boshqaruv tamoyillarini nazariy jihatdan o'rganish bilan bir qatorda, ularning ta'lim amaliyotidagi namoyon bo'lish shakllarini aniqlash ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshqaruv tamoyillari boshqaruv jarayonining obyektiv qonuniyatlarini ifodalovchi, rahbarning faoliyatini ma'lum bir yo'nalishga soluvchi hamda boshqaruv qarorlarining asoslanganligini ta'minlovchi qoidalar tizimidir. Ular boshqaruvning maqsadi, vazifalari, mazmuni va usullarini o'zaro bog'lash imkonini beradi.

Boshqaruv nazariyasining shakllanishida F. Teylor, A. Fayol, M. Veber va boshqa olimlarning ilmiy qarashlari muhim o'rin tutadi. Xususan, A. Fayol tomonidan ishlab chiqilgan mehnat taqsimoti, vakolat va mas'uliyat, intizom, buyruq birligi, tashabbuskorlik va jamoaviy ruh kabi tamoyillar zamonaviy boshqaruv nazariyasining rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatgan.

Ta'lim tizimida mazkur tamoyillar o'ziga xos mazmun kasb etadi. Chunki ta'limni boshqarish faqat ma'muriy jarayon bo'lib qolmasdan, pedagogik, ijtimoiy-psixologik, huquqiy va iqtisodiy omillarning o'zaro ta'siriga asoslangan kompleks jarayondir.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini klassik va zamonaviy boshqaruv nazariyalari, xususan, F. Teylor, A. Fayol va P. Drukerning boshqaruvga oid ilmiy qarashlari, shuningdek, ta'lim menejmenti va ta'lim sifatini boshqarish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar tashkil etdi. Bunda boshqaruv tamoyillari ta'lim muassasasining maqsadi, vazifalari, inson resurslari, tashkiliy tuzilmasi va ta'lim sifati bilan o'zaro bog'liq holda ko'rib chiqildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini ta'lim tizimini boshqarish jarayonini tizimli, ilmiy va amaliy jihatdan o'rganishga yo'naltirilgan yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqotda boshqaruv tamoyillarining ta'lim muassasalari faoliyatidagi o'rni, ularning boshqaruv samaradorligi va ta'lim sifatiga ta'siri kompleks ravishda tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida tizimli, kompetensiyaviy, qiyosiy va natijaga yo'naltirilgan yondashuvlardan foydalanildi.

Tadqiqotning obyekti sifatida ta'lim tizimida boshqaruv jarayonlari, predmeti sifatida esa ta'lim muassasalarini boshqarishda qo'llaniladigan boshqaruv tamoyillari, ularning mazmuni, o'zaro bog'liqligi va amaliy samaradorligi belgilandi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining nazariy va amaliy ahamiyatini aniqlash, ularning zamonaviy ta'lim muassasalarini samarali boshqarish hamda ta'lim sifatini oshirishdagi rolini asoslashdan iborat.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. **Nazariy tahlil metodi** - boshqaruv, ta'lim menejmenti va boshqaruv tamoyillariga oid ilmiy-nazariy qarashlarni o'rganish, umumlashtirish va tizimlashtirish uchun qo'llanildi.
2. **Qiyosiy tahlil metodi** - an'anaviy va zamonaviy ta'lim boshqaruvi yondashuvlarini, shuningdek, boshqaruv tamoyillarining mazmuni va amaliy natijalarini o'zaro taqqoslash imkonini berdi.
3. **Tizimli yondashuv** - ta'lim muassasasini o'zaro bog'liq boshqaruv elementlaridan tashkil topgan yaxlit tizim sifatida ko'rib chiqishga xizmat qildi.
4. **Kontent-tahlil metodi** - ta'lim boshqaruvi va boshqaruv tamoyillariga oid ilmiy adabiyotlar, me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda pedagogik manbalarni mazmunan tahlil qilishda foydalanildi.
5. **Umumlashtirish va induksiya-deduksiya metodlari** - o'rganilgan nazariy va amaliy ma'lumotlar asosida umumiy ilmiy xulosalar shakllantirish imkonini berdi.
7. **Modellashtirish elementi** - boshqaruv tamoyillarining ta'lim muassasasi faoliyatida namoyon bo'lishi va ularning boshqaruv samaradorligiga ta'sirini konseptual jihatdan ifodalashda qo'llanildi.

Tadqiqot jarayonida boshqaruv tamoyillari ilmiylik, qonuniylik, demokratiklik va jamoaviylik, yakkaboshchilik va kollegiallik, izchillik va tizimlilik, ochiqlik va shaffoflik, maqsadga yo'naltirilganlik, insonparvarlik, samaradorlik hamda innovatsionlik mezonlari asosida tasniflandi. Mazkur tamoyillarning ta'lim muassasasida qo'llanilishi, kutiladigan natijalari va ta'lim sifati bilan aloqadorligi qiyosiy-tahliliy asosda o'rganildi.

Tadqiqotning empirik yo'nalishi ta'lim muassasalarini boshqarish amaliyotida uchraydigan jarayonlar, boshqaruv qarorlarini qabul qilish mexanizmlari, jamoaviy boshqaruv, axborot almashinuvi, raqamli boshqaruv va manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik kabi yo'nalishlarni tahlil qilishga qaratildi. Olingan nazariy va amaliy ma'lumotlar umumlashtirilib, boshqaruv tamoyillarining samaradorligini ta'minlovchi omillar aniqlandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi boshqaruv tamoyillarini ta'lim muassasasi faoliyatining alohida elementlari sifatida emas, balki o'zaro uyg'unlashgan yaxlit boshqaruv mexanizmi sifatida tahlil qilishda namoyon bo'ladi. Shuningdek, demokratiklik va yakkaboshchilik, kollegiallik va shaxsiy mas'uliyat, ochiqlik va hisobdorlik, ilmiylik va natijaga yo'naltirilganlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik asoslandi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati shundan iboratki, unda ilgari surilgan ilmiy xulosalar ta'lim muassasalari rahbarlarining boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, strategik rejalashtirishni tashkil etish, boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshirish, pedagogik jamoaning boshqaruvdagi ishtirokini kuchaytirish hamda bo'lajak ta'lim menejerlarini tayyorlash jarayonida foydalanilishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim tizimida boshqaruvning asosiy tamoyillari

Ta'lim tizimini samarali boshqarishda quyidagi tamoyillar alohida ahamiyat kasb etadi:

- Ilmiylik tamoyili** - boshqaruv qarorlarining ilmiy tadqiqotlar, monitoring natijalari, statistik ma'lumotlar va ilg'or pedagogik tajribaga asoslanishini nazarda tutadi.
- Qonuniylik tamoyili** - ta'lim muassasasi faoliyatining amaldagi qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga muvofiq tashkil etilishini ta'minlaydi.
- Demokratiklik va jamoaviylik tamoyili** - boshqaruv jarayoniga pedagoglar, ta'lim oluvchilar, ota-onalar va boshqa manfaatdor tomonlarning fikrlarini jalb qilishni nazarda tutadi.
- Yakkaboshchilik va kollegiallik uyg'unligi** - rahbarning shaxsiy mas'uliyatini jamoaviy muhokama va maslahatlashuv bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.
- Izchillik va tizimlilik tamoyili** - boshqaruvning barcha bosqichlari va tarkibiy qismlarining o'zaro uzviy bog'liqligini ta'minlaydi.
- Ochiqlik va shaffoflik tamoyili** - boshqaruv faoliyati va qabul qilinayotgan qarorlar to'g'risida manfaatdor tomonlarga zarur axborotning ochiqqligini ta'minlashga xizmat qiladi.
- Maqsadga yo'naltirilganlik tamoyili** - barcha boshqaruv faoliyatini belgilangan strategik va operativ maqsadlarga erishishga yo'naltiradi.
- Insonparvarlik tamoyili** - ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilariga hurmat bilan munosabatda bo'lish, individual xususiyat va ehtiyojlarni hisobga olishni nazarda tutadi.
- Samaradorlik tamoyili** - mavjud insoniy, moliyaviy, moddiy va vaqt resurslaridan oqilona foydalanish orqali yuqori natijaga erishishni ko'zda tutadi.
- Innovatsionlik tamoyili** - boshqaruvda zamonaviy texnologiyalar, yangi pedagogik yondashuvlar va ilg'or boshqaruv usullaridan foydalanishni rag'batlantiradi.

Boshqaruv tamoyillarining qiyosiy tahlili

Ta'lim tizimini boshqarishda tamoyillarning amaliy ahamiyatini yanada aniqroq ko'rsatish uchun ularni mazmuni, amaliy qo'llanilishi va kutiladigan natijalari bo'yicha qiyosiy tahlil qilish maqsadga muvofiq (1-jadval).

1-jadval: Ta'lim muassasasini boshqarishning asosiy tamoyillari va ularning amaliy qo'llanilishi

Boshqaruv tamoyili	Asosiy mazmuni	Ta'lim muassasasida amaliy qo'llanilishi	Kutiladigan natija
Ilmiylik	Qarorlarni ilmiy dalillar va tahliliy ma'lumotlarga asoslash	Monitoring, tahlil, diagnostika va ilg'or tajribadan foydalanish	Asoslangan va samarali boshqaruv qarorlari
Qonuniylik	Faoliyatni huquqiy-me'yoriy talablar asosida tashkil etish	Ichki hujjatlar va boshqaruv qarorlarini qonunchilikka muvofiqlashtirish	Huquqiy barqarorlik va mas'uliyat
Demokratiklik	Manfaatdor tomonlarning boshqaruvdagi ishtirokini ta'minlash	Pedagoglar, ota-onalar va ta'lim oluvchilar fikrini inobatga olish	Ishonch va ijtimoiy hamkorlikning kuchayishi
Kollegiallik	Qarorlarni jamoaviy muhokama asosida qabul qilish	Pedagogik kengash, ishchi guruh va komissiyalar faoliyati	Qarorlarning puxtaligi va jamoaning mas'uliyati
Yakkaboshchilik	Yakuniy qaror va mas'uliyatni rahbar zimmasiga yuklash	Rahbar tomonidan vakolat doirasida tezkor qarorlar qabul qilish	Tezkorlik va shaxsiy mas'uliyat
Izchillik va tizimlilik	Boshqaruv jarayonlarining o'zaro bog'liqligi	Strategik, yillik va joriy rejalarning uyg'unligi	Barqaror va uzluksiz rivojlanish
Ochiqlik va shaffoflik	Axborot va boshqaruv jarayonlarining ochiqqligi	Hisobotlar, monitoring natijalari va qarorlar to'g'risida axborot berish	Ishonch va hisobdorlikning oshishi
Maqsadga yo'naltirilganlik	Boshqaruv faoliyatini aniq natijaga qaratish	Strategik maqsadlar va ko'rsatkichlarni belgilash	Resurslardan maqsadli foydalanish

Insonparvarlik	Shaxsning huquqi, qadr-qimmati va individual ehtiyojlarini hisobga olish	Pedagog va ta'lim oluvchilarga individual yondashuv	Ijoiy psixologik muhit
Samaradorlik	Minimal resurs bilan maksimal natijaga erishish	Vaqt, mablag' va kadrlar salohiyatidan oqilona foydalanish	Boshqaruv natijadorligining oshishi
Innovatsionlik	Yangilik va zamonaviy texnologiyalarni boshqaruvga joriy etish	Elektron boshqaruv, raqamli monitoring va yangi boshqaruv texnologiyalari	Ta'lim muassasasining innovatsion rivojlanishi

Jadvaldan ko'rinadiki, boshqaruv tamoyillari bir-biridan alohida holda emas, balki o'zaro uzviy bog'liqlikda amal qiladi. Masalan, ochiqlik va shaffoflik demokratiklikni kuchaytirsa, ilmiylik va tizimlilik boshqaruv qarorlarining asoslanganligini ta'minlaydi. Yakkaboshchilik va kollegiallikning uyg'unligi esa bir tomondan tezkor qaror qabul qilishni, ikkinchi tomondan esa jamoa fikrini hisobga olishni ta'minlaydi.

An'anaviy va zamonaviy boshqaruv yondashuvlarining qiyosiy tahlili

Ta'lim tizimidagi ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik o'zgarishlar boshqaruv modelining ham transformatsiyasiga olib kelmoqda. Shu jihatdan an'anaviy ma'muriy boshqaruv va zamonaviy natijaga yo'naltirilgan boshqaruv yondashuvlarini quyidagicha qiyoslash mumkin (2-jadval):

2-jadval: Ta'lim muassasasini boshqarishda an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning qiyosiy tavsifi

Mezon	An'anaviy yondashuv	Zamonaviy yondashuv
Boshqaruv uslubi	Ma'muriy boshqaruvga asoslangan	Hamkorlik va ishtirokka asoslangan
Qaror qabul qilish	Markazlashgan boshqaruvga asoslangan	Delegatsiya va kollegiallikka asoslangan
Axborot almashinuvi	Asosan vertikal yo'nalishda	Vertikal va gorizontal yo'nalishlarda
Nazorat	Jarayon monitoringiga yo'naltirilgan	Natija va sifat ko'rsatkichlarini baholashga yo'naltirilgan
Xodim roli	Belgilangan vazifalarni bajaruvchi	Tashabbuskor va hamkor
Rahbar roli	Faoliyatni muvofiqlashtiruvchi	Strategik lider va rivojlantiruvchi
Texnologiyalardan foydalanish	An'anaviy boshqaruv vositalaridan foydalanish	Raqamli boshqaruv vositalaridan keng foydalanish
Baholash	Faoliyatning bajarilishini baholash	Erishilgan natija va samaradorlikni baholash
Tashqi hamkorlar	Muayyan yo'nalishlarda hamkorlik	Davlat, jamoatchilik, ota-onalar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan keng hamkorlik
Rivojlanish modeli	Barqaror faoliyatni ta'minlash	Uzluksiz takomillashtirish va innovatsion rivojlanish

Mazkur qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim boshqaruvida rahbarning vazifalari keng qamrovli mazmunga ega. Zamonaviy rahbar strategik maqsadlarni belgilash, jamoani umumiy maqsad atrofida birlashtirish, inson resurslarini rivojlantirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va o'zgarishlarni samarali boshqarish kompetensiyalariga ega bo'lishi lozim.

Boshqaruv tamoyillarining ta'lim sifati bilan bog'liqligi

Boshqaruv tamoyillariga rioya qilish ta'lim sifati bevosita va bilvosita belgilovchi muhim omillardan biridir. Ta'lim sifati o'quv jarayonining mazmuni va pedagoglarning kasbiy mahorati bilan bir qatorda, ta'lim muassasida yaratilgan samarali boshqaruv muhitiga ham bog'liq.

Ilmiylik tamoyili ta'lim sifati monitoring qilish va aniqlangan holatlarni dalillarga asoslangan holda takomillashtirish imkonini beradi. Demokratiklik va jamoaviylik pedagoglarning tashabbuskorligini oshiradi. Ochiqlik va shaffoflik esa muassasa faoliyatida hisobdorlik va o'zaro ishonchni kuchaytiradi. Insonparvarlik tamoyili ta'lim oluvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish uchun qulay shart-sharoit yaratadi.

Shuningdek, boshqaruvning natijaga yo'naltirilganligi ta'lim muassasasi faoliyatini aniq ko'rsatkichlar asosida baholash imkonini beradi. Bunda ta'lim sifati, pedagoglarning kasbiy rivojlanishi, ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari, innovatsion faoliyat va jamoatchilik bilan hamkorlik kabi mezonlardan foydalanish mumkin.

Zamonaviy boshqaruv tendensiyalari

Hozirgi bosqichda ta'lim boshqaruvida mavjud boshqaruv tajribalari yanada moslashuvchan, ochiq va natijaga yo'naltirilgan zamonaviy yondashuvlar bilan boyib bormoqda. Ushbu jarayonda quyidagi tendensiyalar alohida ahamiyatga ega:

1. **Vakolatlarni delegatsiya qilish** - boshqaruv vazifalari va mas'uliyatni kompetent xodimlar o'rtasida oqilona taqsimlash orqali jamoaviy samaradorlikni ta'minlash.
2. **Davlat-jamoat boshqaruvi** - ta'lim muassasasi faoliyatida ota-onalar, jamoatchilik va boshqa manfaatdor tomonlarning ishtirokini kengaytirish.
3. **Natijaga yo'naltirilgan menejment** - boshqaruv samaradorligini aniq ko'rsatkichlar va erishilgan natijalar asosida baholash.
4. **Raqamli boshqaruv** - elektron hujjat aylanishi, raqamli monitoring, ma'lumotlar bazalari va onlayn kommunikatsiya vositalaridan foydalanish.
5. **Strategik boshqaruv** - ta'lim muassasasining uzoq muddatli rivojlanish maqsadlarini belgilash va ularga erishish mexanizmlarini ishlab chiqish.
6. **Inson kapitalini rivojlantirish** - pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, liderlik salohiyati va ijodiy tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash.

Mazkur tendensiyalar boshqaruv tamoyillarini zamonaviy sharoitga mos ravishda rivojlantirish va amaliyotda uyg'un qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ta'lim tizimida boshqaruv tamoyillarining samaradorligi ularning amaliy boshqaruv faoliyatiga qay darajada integratsiya qilinganligi bilan belgilanadi. Me'yoriy hujjatlarda belgilangan boshqaruv tamoyillarini rahbarning kundalik faoliyati, qaror qabul qilish mexanizmlari, jamoa bilan muloqoti va strategik rejalashtirish jarayonida izchil qo'llash ularning amaliy samaradorligini yanada oshiradi.

Shu nuqtayi nazardan, ta'lim muassasasi rahbari boshqaruv tamoyillarini bir-birini to'ldiruvchi mexanizm sifatida qabul qilishi maqsadga muvofiq. Demokratiklik rahbarning shaxsiy mas'uliyati bilan, kollegiallik esa samarali va o'z vaqtida qaror qabul qilish mexanizmlari bilan uyg'unlashganda boshqaruv jarayonining yaxlitligi ta'minlanadi. Ularning yakkaboshchilik va shaxsiy mas'uliyat bilan muvozanatlashuvi boshqaruv samaradorligini yanada oshiradi.

Bundan tashqari, raqamli boshqaruv sharoitida ochiqlik va shaffoflik tamoyillarining ahamiyati yanada ortmoqda. Elektron axborot tizimlari orqali boshqaruv jarayonlarini monitoring qilish, natijalarni tahlil etish va manfaatdor tomonlarga tegishli axborotni taqdim etish boshqaruv sifatini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, boshqaruv tamoyillari ta'lim tizimini boshqarishning nazariy, metodologik va amaliy poydevorini tashkil etadi. Ular rahbar faoliyatini samarali tashkil etish bilan birga, boshqaruv qarorlarining ilmiy asoslanganligi, qonuniyligi, shaffofligi va natijadorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimida boshqaruv tamoyillarini o'zaro uyg'unlikda qo'llash muhim ahamiyatga ega. Ilmiylik va tizimlilik boshqaruv qarorlarining asoslanganligini, demokratiklik va kollegiallik jamoaning boshqaruvdagi faol ishtirokini, ochiqlik va shaffoflik hisobdorlik va o'zaro ishonchni, insonparvarlik esa ijobiy ijtimoiy-psixologik muhitni ta'minlaydi.

Zamonaviy ta'lim muassasasi rahbari strategik lider, innovatsiyalar tashabbuskori va inson kapitalini rivojlantiruvchi subyekt sifatida faoliyat yuritishi muhimdir. Shu bois bo'lajak rahbarlarni tayyorlash jarayonida boshqaruv tamoyillarini nazariy o'rganish bilan bir qatorda, ularni keys-stadi, trening, loyiha faoliyati, turli vaziyatlarni modellashtirish va amaliy boshqaruv topshiriqlari orqali o'zlashtirish maqsadga muvofiq.

Shunday qilib, boshqaruv tamoyillarining zamonaviy ta'lim tizimiga mos ravishda izchil va kompleks qo'llanilishi ta'lim muassasasining tashkiliy barqarorligini mustahkamlash, boshqaruv qarorlarining samaradorligini oshirish, pedagogik jamoaning tashabbuskorligini rivojlantirish va ta'lim sifatini yuksaltirishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining 23.09.2020-yildagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son¹ Qonuni. - Toshkent, 2020.
2. Fayol H. General and Industrial Management.
3. Drucker P. F. Management: Tasks, Responsibilities, Practices.
4. Rajabova N. A. Ta'lim tizimini boshqarish. Darslik. - "METHODIST NASHRIYOTI", T.: 2026.
5. Rajabova N. A. Oliy ta'lim muassasalarini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining ahamiyati // "O'zbekistonda ilmiy tadqiqotlar: Davriy anjumanlar" mavzusidagi Respublika 47-ko'p tarmoqli ilmiy masofaviy onlayn konferensiya materiallari to'plami. 10-qism, № 47. - Toshkent: "Tadqiqot" nashriyoti, 2022. - 31-dekabr. - B. 77-79.
6. Rajabova N. A. Theoretical and methodological principles of education quality management in higher education institutions // Международный научно-практический журнал "Экономика и социум". - 2022. - № 12(103). - B. 131-138.

¹ <https://lex.uz/docs/-5013007>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.